

Inbreng Commissiedebat Bestrijding Witwassen en Terrorismefinanciering

De afgelopen jaren is fors geïnvesteerd in de anti-witwasaanpak en Sanctienaleving. Als poortwachters hebben banken een belangrijke maatschappelijke rol om het financiële systeem schoon te houden. Maar naast criminelen hebben veel goedwillende burgers, bedrijven en andere organisaties last van het klantonderzoek, screening en monitoring die voortkomen uit deze poortwachterstaken. Zo gaan de taken van banken helaas gepaard met veel administratieve verplichtingen en uitvraag van klantgegevens, terwijl de toegevoegde waarde in de strijd tegen ondermijning niet altijd duidelijk is. Dit alles leidt tot onnodige klantbelasting, maatschappelijk onbegrip en hoge druk op de capaciteit van banken.

Dit moet anders kunnen. Daarom stelden wij in april 2024 een nieuwe aanpak voor (**NextGen Poortwachters**). Een initiatief om samen met publieke partners criminelen beter te verstoren en de negatieve impact voor goedwillende klanten te verminderen. Uitgangspunt: 'Meer waar nodig, minder waar het kan'.

Sinds de publicatie van dit plan is er veel gebeurd.

1. Er is meer duidelijkheid over de gevolgen van de implementatie van de nieuwe Europese anti-witwas verordening (AMLR) die in 2027 van kracht wordt;
2. Er is een breed samenwerkingsverband van opsporingsdiensten, FIU, Openbaar Ministerie, toezichthouders en banken actief aan de slag gegaan met de concrete uitwerking van de NextGen Poortwachters ambities;
3. Er is veel aandacht bij banken voor (ervaren) discriminatie onder andere als gevolg van klantonderzoek door banken.

Uitdagingen bij de implementatie van de AMLR

De banken zijn blij met de harmonisatie die de komst van de Europese AMLR brengt. Deze verordening met rechtstreekse werking, biedt op een aantal punten meer ruimte voor een risicogerichte aanpak dan de huidige Wwft en geeft nieuwe mogelijkheden voor informatiedeling tussen publieke en private partijen. Deels zal de nieuwe AMLR dan ook leiden tot duidelijkheid en verlichting.

Er zijn echter ook zorgen waarvoor we dringend aandacht vragen van de Tweede Kamer. De AMLR bepaalt dat een aantal extra gegevens moeten worden uitgevraagd van klanten en UBOs, zoals geboorteplaats, nationaliteit en beroep. Verder wordt het aantal functies en familieleden van personen die worden aangemerkt als Politically Exposed Person (zogenoemde PEP) uitgebreid. Banken moeten dus nog meer informatie gaan opvragen bij nog meer klanten. Daarnaast kan de uitvraag van nationaliteiten en geboorteplaats onbedoeld leiden tot ervaren discriminatie. Om de impact voor klanten zoveel mogelijk te beperken vragen wij de hulp van uw Kamer. Dat kan in onze ogen door:

- Banken eenmalig toegang te geven tot de **Basisregistratie Personen** voor de vereiste AMLR-gegevens, zoals bijvoorbeeld de geboorteplaats, zodat de impact voor klanten en UBOs wordt beperkt;
- Alle poortwachters **een toegankelijk, up-to-date, kwalitatief goed en compleet gevuld UBO-register** te bieden, waarop vertrouwd mag worden, zodat ondernemers worden ontlast;
- Ons pleidooi te ondersteunen richting Europese beleidsmakers en toezichthouders om een **overgangperiode te hanteren** voor het aanvullen van dossiers van bestaande klanten tot het eerstvolgende reguliere reviewmoment van het klantdossier na 10 juli 2027, zodat klanten en banken niet onder tijdsdruk komen;
- Zorg - naast de eigen communicatie door banken - ook voor **goede en tijdige overheidscommunicatie** over de nieuwe verplichtingen zodat klanten weten dat deze vragen gaan komen van banken en andere poortwachters en waarom.

NextGen Poortwachters

In aanvulling op de **NVB Risicogebaseerde en Sector Standaarden**, werken banken samen met publieke partners aan het NextGen Poortwachters initiatief. Door verdere kennis- en informatiedeling vergroten we het zicht op criminele geldstromen. Hierdoor kunnen banken beter inschatten waar de echte risico's liggen en kunnen anti-witwasmaatregelen die niet zinvol zijn worden gestopt, zodat klanten hier minder last van hebben.

Concreet wordt er door de partners gewerkt aan:

- informatiedeling binnen opsporingsonderzoeken, waardoor banken gericht hun taken kunnen uitvoeren en de effectiviteit in de keten stijgt;
- structurele feedbackloops tussen de partners omtrent context en resultaten, waarmee de effectiviteit en proportionaliteit worden verbeterd;
- partnerships voor informatiedeling op basis van de nieuwe Europese AMLR, zodat de effectiviteit en efficiëntie van de anti-witwas inspanningen toenemen.

Daarnaast zijn banken met DNB in gesprek over de mogelijkheden en voorwaarden om te stoppen met 'low value' maatregelen, die nauwelijks bijdragen aan het verstoren van criminelen. Dit doen we in aanvulling op bestaande initiatieven rond het ontwikkelen van Risicogebaseerde Standaarden.

Om deze aanpak verder te versterken vragen wij van politiek en bestuur:

- **Toewijzen van benodigde capaciteit bij publieke partijen (o.a. OM, Politie, FIOD, FIU, AP, DNB)** binnen de anti-witwasketen om de gevraagde verbeteringen door te kunnen voeren;
- **Communiceer vanuit de overheid** over het belang van poortwachters en hun rol om financiële criminaliteit te voorkomen en zo ondermijning tegen te gaan;
- **Maak mogelijk dat partijen** vooruitlopend op AMLR artikel 75 alvast multilateraal informatie met elkaar kunnen delen, al dan niet in een zogenoemde sandbox omgeving.
- Stel een **Nationaal Coördinator Anti-Witwassen** aan die verantwoordelijk wordt voor het uitvoeren van het nationale risk assessment, het stellen van prioriteiten in witwasrisico's en het aanjagen van de benodigde acties door partijen in de anti-witwasketen. Een coördinator kan een risicogerichte aanpak in een stroomversnelling brengen, wat leidt tot lastenverlichting voor de maatschappij.

Aanpak discriminatie

De inzet van banken is erop gericht om discriminatie in hun dienstverlening, ook bij het uitvoeren van de poortwachtersrol, uit te sluiten. Op basis van de signalen vanuit de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme, is het tegengaan van discriminatie door de sector serieus opgepakt en de inzet om (ervaren) discriminatie tegen te gaan vergroot. Discriminatie is een breed maatschappelijk probleem. Negatieve ervaringen in het dagelijks leven bij elkaar opgeteld, kunnen leiden tot een verlies van vertrouwen.

Het KPMG-rapport, het onderzoek van DNB en oordelen van het College voor de Rechten van de Mens laten zien waar de praktijk nog niet aansluit op de wens van de sector om klanten gelijk te behandelen. De sector neemt daarom maatregelen, zoals het aanpassen van klantcommunicatie en blijft graag in gesprek met alle betrokken partijen. Daarnaast is het tegengaan van discriminatie breder dan alleen de naleving van Wwft en Sanctiewet en wordt dit onderwerp dan ook vanuit een bredere blik opgepakt.